

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/132/2024
Identifikačné číslo spisu:	3720200282
Dátum vydania rozhodnutia:	17.12.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:3720200282.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ M. Q., narodeného XX. C. XXXX, D. R., Š. XXX, 2/ T. Q., narodenej XX. E. XXXX, D.E. R., Š. XXX, 3/ B.. M. Q., narodeného XX. E. XXXX, E. XXX, 4/ Ľ. Q., narodeného XX. U. XXXX, D. R., Š.Y. XXX, 5/ C. L., narodeného X. G. XXXX, D. R., Š.K. XXX, 6/ G. L., narodenej XX. K. XXXX, D. R., Š. XXX, všetci zastúpení Advokátskou kanceláriou JUDr. Ondrej Polák, s.r.o., Považská Bystrica, Železničná 90/12, IČO: 47 248 432, proti žalovaným 1/ L. L.A., narodenej X. O. XXXX, zastúpenej Slovenským pozemkovým fondom, Bratislava, Búdková 36, IČO: 17 335 345, 2/ Y. D., narodenej X. U. XXXX, D. XXX, 3/ H. L., narodenej XX. G. XXXX, D. R., Š. XXX, zastúpenej Advokátskou kanceláriou LEGAL POINT s.r.o., Považská Bystrica, Nemocničná 979, IČO: 47 253 495, o určenie práva vecného bremena, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. PB-5C/1/2020, predtým na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 5C/1/2020, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 16. mája 2024 sp. zn. 17Co/35/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná 3/ má proti žalobcom nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Považská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 29. decembra 2022 č. k. 5C/1/2020-209 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia práva vecného bremena na parcelách v k. ú. Š. KN „E“ č. XX o výmere 16 m2 zastavaná plocha a nádvorie, zapísanej na LV č. XXX a č. XX o výmere 274 m2 zastavaná plocha a nádvorie, zapísanej na LV č. XXX - právo prechodu pešo i povožom v prospech vlastníkov parciel KN „C“ č. XXX o výmere 122 m2 záhrada, č. XXX o výmere 513 m2 zastavaná plocha a nádvorie, zapísaných na LV č. XX, č. XXX o výmere 70 m2 záhrada, č. XXX o výmere 139 m2 záhrada, zapísaných na LV č. XXXX, č. XXX o výmere 127 m2 záhrada, zapísaných na LV č. XXX, č. XXX o výmere 373 m2 zastavaná plocha a nádvorie, č. XXX/X o výmere 120 m2 zastavané plochy a nádvorie, zapísané na LV č. XXX, rodinného domu súp.

č. XXX na parcele KN „C“ č. XXX, zapísaného na LV č. XXX a domu súp. č. XXX na parcele KN „C“ č. XXX, zapísaného na LV č. XXXX, všetko v k. ú. Š.. Žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcom v rozsahu 100 %.

1.1. Súd prvej inštancie po právnej stránke posúdil vec podľa § 151o ods. 1, § 134 ods. 1, 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), pričom dospel k záveru, že neboli splnené podmienky vydržania práva vecného bremena žalobcami pre absenciu ich dobromyseľnosti, že im toto právo patrí. Žalobcovia nepreukázali a ani neoznačili nijaký právny titul, na základe ktorého malo dôjsť k vzniku vecného bremena. Svoje tvrdenie o existencii ústnej dohody medzi ich právnymi predchodcami a právnymi predchodcami vlastníkov dotknutých pozemkov, zakladajúcej právo prechodu cez predmetné parcely pre každého aj budúceho vlastníka príľahlých parciel, v konaní nepreukázali. Hoci svedok K. L. uviedol, že predmetné parcely boli používané ako cesta na základe dohody, táto skutočnosť nepreukazuje existenciu dohody o zriadení vecného bremena. Žalobcovia, resp. ich právni predchodcovia síce chodili cez dotknutý pozemok ako prístup k ich rodinným domom (čo vlastníci predmetnej nehnuteľnosti, resp. ich právni predchodcovia trpeli a tolerovali), ale samotný dlhodobý výkon práva k nehnuteľnosti žalobcami a ich právnymi predchodcami nepostačoval pre naplnenie ich dobrej viery.

1.2. S poukazom na dôvod zamietnutia žaloby súd prvej inštancie nevykonal žalobcami navrhované dokazovanie výsluchom znalkyne - tento dôkaz nemohol preukázať žalobcami tvrdené skutočnosti, preto ho súd považoval za nadbytočný. Návrhu žalobcov na odročenie posledného pojednávania súd nevyhovel z dôvodu, že podmienky nadobudnutia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vydržaním boli sporné od počiatku a túto skutočnosť označila zákonná sudkyňa za spornú aj pri ohliadke na mieste samom. Žalobcovia tak mal dostatočne dlhý čas na to, aby sa k tejto spornej skutočnosti vyjadrili, čo však neurobili, nenavrhli doplnenie dokazovania na preukázanie tejto spornej skutočnosti a ani zmenu žaloby.

1.3. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd prvej inštancie v zmysle § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom zo 16. mája 2024 sp. zn. 17Co/35/2023 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovaným 1/ a 3/ priznal voči žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Žalovanej 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

2.1. Odvolací súd nezistil existenciu procesných väd konania namietaných v odvolaní. Rozhodnutie súdu prvej inštancie považoval za vecne správne, preto ho podľa § 378 ods. 1, 2 CSP potvrdil a odkázal na obsah jeho odôvodnenia. Odvolací súd považoval skutkový stav zistený súdom prvej inštancie za dostatočný a správny, pričom súd prvej inštancie z neho vyvodil aj správny právny záver. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia zohľadňujúc odvolacie námietky žalobcov doplnil, že žalobcovia nepreukázali existenciu skutočnosti, resp. právneho úkonu, na základe ktorého by mohli nadobudnúť presvedčenie pri bežnej opatrnosti, že majú právo prechodu a prejazdu cez dotknuté nehnuteľnosti zodpovedajúce vecnému bremenu. Ústna dohoda, na ktorú sa žalobcovia odvolávali, nebola v konaní preukázaná a navyše v súlade s konštantnou judikatúrou oprávnená držba vecného práva k nehnuteľnosti nemôže v zásade vychádzať z ústnej zmluvy o jeho zriadení (k tomu odvolací súd označil rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 28. apríla 1997 sp. zn. 2Cdon/1178/1996). Ani tvrdenie žalobcov, že cez predmetné nehnuteľnosti chodili ich právni predchodcovia od nepamäti a nebolo im v prechode a prejazde bránené, nepostačovalo pre naplnenie ich dobrej viery. Zhodne so súdom prvej inštancie, odvolací súd žalobcami tvrdené splnenie zákonných predpokladov vydržania práva vecného bremena nemal za preukázané ani z konania pred Okresným súdom Považská Bystrica pod sp. zn. 6C/76/1999, keďže vec sa skončila súdnym zmierom a z konania vyplýva, že predmetná nehnuteľnosť (išlo o inú, východnejšie položenú parcelu č. XXX/X) bola užívaná ako cesta a nebola vo vlastníctve žalobcov.

2.2. K námietke nevykonania navrhovaných dôkazov odvolací súd uviedol, že v odvolaní nebolo konkretizované, o aké dôkazy sa malo jednať. Pokiaľ išlo o nevykonanie výsluchu znalkyne, označil postup súdu prvej inštancie za správny s poukazom na nadbytočnosť tohto dôkazu vo vzťahu k dôvodu rozhodnutia v merite veci a nespôsobilosti tohto dôkazu preukázať žalobcami tvrdené skutočnosti.

2.3. O nároku na náhradu trov rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 262 ods. 1 CSP. Žalovanej 2/ náhradu trov konania nepriznal z dôvodu, že jej v odvolacom konaní žiadne trovy konania nevznikli a žiadne si ani neuplatnila.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ až 6/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, ktoré odôvodnili existenciou vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. Navrhli, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3.1. K vade v zmysle § 420 písm. f) CSP podľa dovolateľov došlo tým, že súd prvej inštancie si nesplnil povinnosti uložené mu v ustanovení § 181 ods. 2 CSP. Porušenie tejto povinnosti malo za následok, že dovolatelia nevedeli, ako majú v konaní pokračovať, či a ktoré prostriedky procesného útoku a obrany majú použiť a aké dôkazy majú navrhnúť. Pojednávanie dňa 19. mája 2022 bolo odročené za účelom vykonania ohliadky na mieste samom. Súd prvej inštancie uznesením z 3. júna 2022 č. k. 5C/1/2020-162 ustanovil znalca, ktorý sa mal vyjadriť k otázke, či je možné na spornej ploche zriadiť vecné bremeno - právo prechodu pešo i povozom, avšak uvedené nebolo v súlade s formuláciou žaloby, v ktorej žalobcovia nežiadali zriadiť vecné bremeno, ale určiť, že vecné bremeno už vzniklo vydržaním. Z tohto uznesenia dovolatelia vyvodili, že súd predbežne oprávnenosť žaloby uznáva. Napokon však bez zmeny uznesenia súdu o ustanovení znalca znalkyňa vyhotovila len tzv. znalecký náskres. Na ohliadke 7. septembra 2022 konajúca sudkyňa uviedla: „Myslím si, že na právo prechodu máte samozrejme nárok, lebo je to jediná cesta. Nie som si istá tým vydržaním a vydržacím titulom. Zároveň to namietala aj strana žalovaných, toto je zatiaľ sporné, preto aj všetky dôkazy, ktoré budete navrhovať a aj to, ako budete trvať na pani znalkyni je na vás, ale musím to hovoriť takto dopredu.“ Na ďalšom pojednávaní dovolatelia žiadali súd, aby ho odročil za účelom umožnenia im vyjadriť sa k právnomu názoru súdu, navrhnuť dôkazy na podporu žaloby a prípadne upraviť žalobu, avšak súd na tento návrh nereagoval, ukončil dokazovanie a vyhlásil rozsudok. Dovolatelia tiež namietali, že nebolo vyhovené ani ich návrhu na výsluch znalca, z ktorého vyplynula nová skutočnosť, a to existencia ďalšej parcely KN „E“ č. XX na dotknutej nehnuteľnosti, ktorá im nebola známa.

3.2. Dovolatelia ďalej vytykali súdu prvej inštancie nedostatočne zistený skutkový stav a nesprávny právny názor z neho vyplývajúci, ktorý bol odvolacím súdom napriek ich odvolaniu potvrdený, pričom z týchto dôvodov označili rozhodnutia za nepreskúmateľné. Dovolatelia trvali na svojom názore, že právo prechodu na predmetných nehnuteľnostiach vzniklo vydržaním na základe dávnej dohody povinných a oprávnených z vecného bremena. Preukazovanie existencie ústnej dohody spred 100 až 150 rokov označili za nereálnu požiadavku a prílišný formalizmus. Napokon ani žalovaní sami nepopreli výkon vecného práva od nepamäti. Súd odignoroval závery zistené a právoplatným rozhodnutím potvrdené v konaní Okresného súdu Považská Bystrica pod sp. zn. 6C/76/1999. Z pripojeného spisu sa dalo zistiť, že sporná plocha, ktorú riešili dovolatelia v konaní sp. zn. 6C/76/1999, je pokračovaním parcely č. XXX/X. Zároveň v tomto konaní boli vypočutí svedkovia L. L., T. L.Z. a C. R., ktorí potvrdili, že sporná plocha sa užívala ako prístupová cesta a žiadne spory o jej užívaní neexistovali.

4. Žalovaná 1/ vo vyjadrení k dovolaniu zotrvala na tom, že neboli splnené zákonné náležitosti pre určenie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vydržaním pre absenciu právneho titulu jeho vzniku. K námietke nevykonania dokazovania súdom prvej inštancie poukázala na názor potvrdený odvolacím súdom, že skutkový stav bol zistený dostatočne. Navrhla dovolanie žalobcov zamietnuť.

4.1. Žalovaná 2/ sa k dovolaniu nevyjadřila.

4.2. Žalovaná 3/ k dovolaniu uviedla, že konanie súdov nie je postihnuté vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. Súd prvej inšancie uviedol svoje predbežné posúdenie sporu a niekoľko-krát sa dopytoval žalobcov, či nechcú vykonať zmenu žalobného návrhu. Žalobcovia tak za svoju pasívnosť v konaní musia nieť procesnú zodpovednosť v podobe neúspechu v spore. Napovedať žalobcom mohlo už aj samotné znenie úlohy znalca, ktorou bol súdom poverený, teda či je možné zriadiť vecné bremeno na spornej ploche. Vo vzťahu k námietkam o zmene uznesenia o ustanovení znalca poukázala na § 237 ods. 2 CSP. V ostatnom sa stotožnila s argumentáciou odvolacieho súdu uvedenou v bode 12 jeho rozhodnutia. Ďalšie dôvody a tvrdenia uvádzané žalobcami v dovolaní označila za nespôsobilé privodiť zmenu rozhodnutia. Žiadala, aby dovolací dovolanie odmietol, alternatívne ho zamietol a priznal jej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je potrebné odmietnuť.

6. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti opravného prostriedku. Právnu úpravu dovolania a odvolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Dovolatelia odvodzovali prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti).

10. Dovolatelia namietali porušenie povinností v zmysle ustanovenia § 181 ods. 2 CSP súdom prvej inšancie, ktorých dôsledkom mala byť ich nemožnosť reagovať na vzniknutú procesnú situáciu a navrhovať dôkazy.

11. Najvyšší súd už viackrát uviedol, že cieľom ustanovenia § 181 ods. 2 CSP je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia súdu sporné, teda viesť strany už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Porušenie uvedeného ustanovenia však nelimituje

stranu sporu pri realizácii jej procesných práv (1Obdo/92/2018, 2Obdo/56/2020, 7Cdo 45/2020, 7Cdo/111/2020, 9Cdo/139/2021, 9Cdo/317/2021) a nie je procesnou vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP.

12. Aplikčná prax ústavného súdu, ako aj najvyššieho súdu je zajedno v závere, že súd až v samotnom rozhodnutí vo veci, a nie v rámci postupu podľa § 181 ods. 2 CSP, vyjadri svoj definitívny právny názor týkajúci sa konkrétnej prejednávanej veci (porovnaj napr. IV. ÚS 16/2012, II. ÚS 366/2018, 5Cdo/211/2013, 3Cdo/3/2016, 7Cdo/279/2021, 5Cdo/181/2022). Z uvedeného dôvodu nedodržanie postupu podľa § 118 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku zo strany súdu bolo možné hodnotiť len ako tzv. inú vadu konania, ktorá sama osebe nezakladala zmätočnosť rozhodnutia (uznesenie najvyššieho súdu z 28. mája 2013 sp. zn. 4Cdo/167/2012). Na týchto záveroch zotrúva judikatúra najvyššieho súdu aj za účinnosti CSP (pozri napr. uznesenie z 28. decembra 2020, sp. zn. 2Obdo/56/2020, publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 60/2021).

13. Zo zápisnice súdu spísanej na ohliadke 7. septembra 2022 dovolací súd zistil, že na ohliadke na mieste samom v prítomnosti obidvoch strán sporu a ich právnych zástupcov konajúca sudkyňa súdu prvej inštancie uviedla svoj predbežný právny názor na vec a označila skutočnosti, ktoré považovala v konaní za sporné, t. j. vydržanie a vydržací titul (č. l. 187 súdneho spisu). Zároveň sa právny zástupca žalobcov k tomuto predbežnému názoru súdu hneď aj vyjadril a navrhol ako dôkaz rozhodnutie súdu v konaní sp. zn. 6C/76/1999, ktorým bol schválený súdny zmier. Žalobcovia následne podali ešte vyjadrenie k veci zo 16. decembra 2022, v ktorom žiadali vypočutie znalkyne ohľadom existencie pozemku KN „E“ parc. č. XX ako novej skutočnosti. Ďalšie pojednávanie sa konalo dňa 29. decembra 2022, na ktorom súd opätovne umožnil žalobcom vyjadriť sa a dal im priestor na zhrnutie svojich návrhov, vyjadrenie sa k dokazovaniu a právnej stránke veci (zápisnica z pojednávania č. l. 207 súdneho spisu).

14. Na základe uvedeného dovolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie si splnil povinnosti uložené mu ustanovením § 181 ods. 2 CSP a žalobcom nebolo odňaté ich právo predniesť skutkové či právne argumenty, ktoré sa na danú vec vzťahovali, ani ich právo reagovať na predbežné právne posúdenie sporu súdom prvej inštancie, či právo navrhovať dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd prvej inštancie dal žalobcom dostatočný priestor na to, aby zareagovali na skutočnosti, ktoré boli medzi nimi a žalovanými sporné a ktoré ako sporné označil aj súd prvej inštancie v rámci ohliadky na mieste. Navyše žalobcovia mohli reagovať na skutkové a právne posúdenie veci uvedené v rozsudku súdu prvej inštancie aj v odvolaní, ktoré aj podali, avšak v odvolaní a rovnako tak v dovolaní žalobcovia len zopakovali svoje tvrdenia z konania pred súdom prvej inštancie, pričom nenavrhovali na podporu týchto svojich tvrdení žiadne nové dôkazy a ani neuviedli žiadne nové skutočnosti.

15. Za správny považoval dovolací súd aj postup súdu prvej inštancie, keď nevyhovel návrhu žalobcov na odročenie pojednávania konaného dňa 29. decembra 2022. Súd prvej inštancie na tomto pojednávaní zachoval všetky procesné práva žalobcov v zmysle § 182 CSP a svoj postup (odmietnutie návrhu na odročenie pojednávania) riadne odôvodnil vo svojom rozhodnutí v bode 44 odôvodnenia. Vytvorenie ďalšej možnosti pre žalobcov vyjadriť sa v spore, hoci im bol súdom prvej inštancie na to vytvorený a poskytnutý dostatočný priestor v priebehu celého konania (viď vyššie), nepovažuje ani dovolací súd za dôležitý dôvod pre odročenie pojednávania v zmysle § 183 ods. 1 CSP.

16. Dovolatelia ďalej namietali rôzne deficit v procese dokazovania, a to nesprávne zistený skutkový stav veci, hodnotenie dokazovania, zamietnutie ich návrhu na doplnenie dokazovania.

17. S ohľadom na obsah týchto dovolacích námietok dovolací súd považuje za nutné zdôrazniť, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nemôže formulovať nové skutkové závery a je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho

zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykonal všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (1Cdo/226/2019, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 6Cdo/69/2020, 7Cdo/150/2018, 8Cdo/187/2017). Dovolací súd má možnosť len posúdiť, či konanie nebolo postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací súd takúto závažnú vadu v posudzovanej veci nezistil.

18. Dovolatelia označili požiadavku súdov na preukazovanie existencie ústnej dohody o vzniku práva zodpovedajúceho vecnému bremenu ich právnych predchodcov pred 100 až 150 rokov za prílišný formalizmus a nereálnu požiadavku. Dovolací súd vo vzťahu k tejto námietke cituje závery z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS/24/2019 z 9. júna 2020, ktoré veľmi výstižne odpovedajú na námietku dovolateľov: „Civilné sporové konanie je ovládané prejednávajúcou zásadou, v súlade s ktorou je úspech procesnej strany definovaný jej povinnosťou tvrdenia a na ňou nadväzujúcou dôkaznou povinnosťou a im zodpovedajúcim korelátom v podobe bremena tvrdenia a dôkazného bremena. Z prejednávanej zásady potom následne vyplýva základné procesné pravidlo, podľa ktorého každá strana je povinná dokazovať skutočnosti zodpovedajúce znakom právnej normy, ktorá je pre ňu priaznivá a ktorej sa domáha. Strana domáhajúca sa týchto právnych následkov ponesie aj nepriaznivé dôsledky stavu non liquet (neobjasneného určitého skutkového stavu, resp. určitej relevantnej skutočnosti), teda procesných následkov toho, ako keby bolo zistené, že k naplneniu skutkových predpokladov hypotézy právnej normy, ktorej účinkov sa domáhala, nedošlo.“

19. Žalobcovia v spore tvrdili, že im svedčí právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Keďže toto svoje právo odvodzovali od existencie dohody medzi ich právnymi predchodcami a právnymi predchodcami žalovaných, boli povinní svoje tvrdenie, a teda existenciu takejto dohody preukázať. Z odôvodnenia súdu prvej inštancie, ako aj odvolacieho súdu, je zrejmé, že v zásade jediný žalobcami poskytnutý dôkazný prostriedok, a to obsah súdneho spisu Okresného súdu Považská Bystrica sp. zn. 6C/76/1999 vyvracia ich tvrdenie o tom, že boli dobromyseľní v tom, že im právo prechodu na nehnuteľnosti patrí. Z tohto dôkazného prostriedku, a to už zo samotnej žaloby totiž vyplynulo, že žalobcovia sami potvrdili, že im žiadne právo nepatrí, netvrdili, že toto právo vydržali a deklarovali, že predmetné nehnuteľnosti vo vlastníctve žalovaných v konaní sp. zn. 6C/76/1999 boli používané ako prístupová cesta k ich pozemkom (bod 43 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, bod 11 odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu).

20. Správne uviedol súd prvej inštancie, že cez cudzí pozemok možno prechádzať na základe rôznych právnych dôvodov a dokonca aj bez právneho dôvodu (bod 43 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie). Bez preukázania skutočností, z ktorých by mohol súd vyvodiť záver, že žalobcom svedčí právo zodpovedajúce vecnému bremenu, nemôže súd takéto právo žalobcom priznať len na základe toho, že žalobcovia dlhodobo nerušene prechádzajú cez cudzí pozemok a žalovaní toto správanie tolerujú. Okrem samotného dlhodobého nerušeného prechodu bolo pre vydržanie vecného bremena potrebné preukázanie dôvodného presvedčenia (dobromyseľnosti resp. dobrej viery) žalobcov a ich právnych predchodcov, že nejde len o tolerovaný prechod, ale že majú na tento prechod aj právny nárok (titul), hoci len domnelý. Súdy oboch inštancií z vykonaného dokazovania dospeli k záveru, že žalobcovia tieto skutočnosti nepreukázali. Tento záver považuje dovolací súd za udržateľný a logický. Ak sa žalobcovia v spore ocitnú v stave dôkaznej núdze a súd z dôvodu neunesenia dôkazného bremena ich žalobu zamietne, nejde o formalizmus súdov, ale o uplatnenie zásad dôkazného bremena v sporovom konaní v podobe nepriaznivých dôsledkov stavu tzv. non liquet.

21. Dovolatelia tiež namietali, že súdy neprihliadli na obsah výpovedí svedkov v konaní vedenom pod sp.

zn. 6C/76/1999, ktoré mali preukázať existenciu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. Táto námietka je však v rozpore s obsahom spisu, keď z bodu 14 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že súd tento dôkaz vykonal, avšak ho z pohľadu výsledku sporu vyhodnotil inak, ako by si želali dovolatelia. Keďže dovolací súd nie je súdom skutkovým, ani treťou inštanciou, nemôže sa vyjadrovať k hodnoteniu dôkazov súdmi nižších inštancií. Treba však dodať, že výsluchy svedkov, na ktoré žalobcovia odkazovali, boli vykonané v konaní, v ktorom nešlo o preukázanie práva vecného bremena v prospech žalobcov, ale mali viesť k preukázaniu dlhodobého užívania dotknutej nehnuteľnosti žalobcami, ktorá skutočnosť nebola v prejednávanej spore popieraná. Práve naopak, súdy nižšej inštancie skutočnosť dlhodobého výkonu prechodu žalobcov cez pozemky žalovaných, ktorá bola žalovanými tolerovaná, považovali za preukázanú a nespornú, čo vyplýva aj z ich právnych záverov. Súdy však nemali za preukázané, že toto správanie sa žalobcov malo charakter vecného bremena viažuceho sa na dotknutú nehnuteľnosť, resp. že došlo k vzniku práva zodpovedajúceho vecnému bremenu v dôsledku jeho vydržania žalobcami.

22. K námietkam nevykonania dôkazov navrhovaných žalobcami, t. j. k nevykonaniu výsluchu znalkyne k existencii parcely KN „E“ parc. č. XX, dovolací súd odkazuje na bod 44 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie a na bod 12 odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, kde súdy riadne odôvodnili a vysvetlili, že vzhľadom na zamietnutie žaloby pre nedostatok dobromyseľnosti žalobcov, by vykonanie tohto dôkazu nemohlo preukázať opak, preto bolo nadbytočným. S týmito závermi sa stotožnil aj dovolací súd. Žalobcovia v odvolaní len všeobecne namietali nevykonanie navrhovaných dôkazov, ani v odvolaní ani v dovolaní však neuviedli, ako (pre nich údajne nová) skutočnosť existencie parcely č. XX súvisí s ich dobromyseľnosťou vo vzťahu k vzniku a existencii vecného bremena spočívajúceho v práve prechodu cez nehnuteľnosť označené v žalobe, teda ako by výsluch znalkyne mohol ovplyvniť záver súdov nižšej inštancie o nepreukázaní dobromyseľnosti zo strany žalobcov.

23. Dovolatelia vyčítali súdu prvej inštancie zmenu úlohy určenej znalcovi uznesením o ustanovení znalca z 3. júna 2022 č. k. 5C/1/2020-162 bez toho, aby tak súd urobil formou uznesenia doručeného stranám sporu. Táto námietka by mala relevanciu len v prípade, ak by sa strany sporu o tejto zmene v priebehu konania nedozvedeli a súd by na tomto dôkaze založil svoje rozhodnutie v spore. Zo súdneho spisu však vyplýva, že k zmene, resp. k čiastočnej úprave úlohy znalca došlo bez vyhlásenia uznesenia na ohliadke 7. septembra 2022, na ktorej boli prítomní tak žalobcovia ako aj ich právny zástupca (č. l. 189 súdneho spisu). Zápisnica z ohliadky bola zaslaná stranám sporu. Následne bol stranám sporu doručený na vyjadrenie aj znalecký náčrt (č. l. 199 súdneho spisu) a žalobcovia sa k nemu vyjadrili podaním zo 16. decembra 2022 (č. l. 206 súdneho spisu). Žalobcovia teda vedeli o tom, že došlo k zmene úlohy znalca a mali možnosť sa k tomu vyjadriť. Navyše znalecký náčrt, resp. ani prípadný znalecký posudok by v spore ako dôkaz nemal vo vzťahu k dôvodom zamietnutia žaloby žiadny význam, keďže súdy svoje rozhodnutie nezaložili na tomto dôkaze, ale na už vyššie uvádzanom nepreukázaní dobromyseľnosti žalobcov o existencii práva zodpovedajúceho vecnému bremenu.

24. Dovolatelia v dovolaní tiež naznačili, že rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo nepreskúmateľné a odvolací súd sa s týmto rozhodnutím napriek ich odvolaniu stotožnil. Neuviedli však žiadne konkrétne námietky týkajúce sa nedostatočnosti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu či súdu prvej inštancie, a ani obsah spisu nedáva podklad pre záver, že by súdy nižších inštancií svoje rozhodnutia dostatočne a náležite neodôvodnili alebo že pri rozhodovaní nezohľadnili argumentáciu dovolateľov.

25. Napokon dovolatelia spochybňujú aj právne posúdenie sporu súdmi, táto námietka však aj v prípade jej opodstatnenosti by mala za následok nanajvýš vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP (porovnaj R 24/2017, 9Cdo/248/2021).

26. Dovolací súd tak uzatvára, že v preskúmvanej veci nezistil existenciu vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, preto dovolanie žalobcov nie je procesne prípustné a dovolací súd ho v súlade s ustanovením § 447 písm. c) CSP odmietol.

27. O trovách dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP v súlade so zásadou úspechu strany v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP), v zmysle ktorej vznikol úspešnej žalovanej 3/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti neúspešným žalobcom (dovolateľom). Úspešným žalovaným 1/ a 2/ dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, lebo im v dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli (R 72/2018).

28. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.